

ANNUKKA

Aarteita tallilla

Se osaa koulua ja esteitä, on luotettava maastossa ja hallitsee vammaisratsastuksen salaisuudet. Se rakastaa ihmisiä, vaikka viihtyy laumassa. Se on rakenteeltaan korrekti, ehkä hieman lyhytrunkoinen, ja helppo ratsastaa. Sen hyveisiin voi lisätä erinomaisen terveyden, mainion ruoansulatuksen ja pehmeät liikkeet sekä kärsivällisen, anteeksiantavan luonteenlaadun. Mikä se on? Tuntihevonen tietysti.

Vastineeksi monitaitoisuudesta ja luonteen nöyryydestä on hyvissä ratsastuskouluissa hevosille tarjolla juuri sitä, mikä tekee niiden elämän hoidokkaaksi: säännöllisyyttä, laatuheinää ja monenmoista liikuntaa. Niitä kohdellaan arvostettuina työtovereina, joilla on luottoeläinlääkärit ja omahoitajat, ja joita ammattilaiset hoivaavat. Satulat topataan tarvittaessa, ja kengittäjäksikin kelpuutetaan vain seudun paras. Tulevaisuus on turvattu, sillä koulu ei myydä päähänpistosta.

Miksi ihmeessä jotkut sitten kovaäänisesti päivittelevät tuntihevosten kurjaa kohtaloo?

Kannattaa muistaa, että tuntihevosen elämänlaatu riippuu myös jokaisesta ratsastajasta, joka sen satulaan kipuaa. Miten me sitä kohtelemme, miten sitä kohtaan käyttäydymme? Syytämmekö sitä omista virheistämme tai purammeko siihen pettymyksemme? Jos hevonen saisi valita, haluaisiko se juuri meidän opetettavakseen?

Onneksi juuri kouluissa opettajat puuttuvat ratsastajien asiattomaan käyttäytymiseen. Valitettavasti kaikilla yksityisillä ei ole samaa turvaa!

PS. Juttuvinkkejä, kysymyksiä ja muuta postia voi lähettää joko toimitukseen tai sähköpostilla annukka.jarvi@luukku.com

Elämäni hevonen

Lotte

on mainio mamma

Sippolan vehmailla laitumilla paistattelee päivää Nina Kivimäen tammamamma, tanskalainen puoliverinen Lotte IV (Löwenbrau-Regmar**) ja sen kesällinen varsa Kerttu.

Lotte on jo ehtinyt 20-vuotiaaksi ja ehtinyt kerätä elämänsä kokemusta niin kisakentillä kuin ratsastuskoulun tuntihevosenä.

- Se tuli Ninan omistamalle koululle syksyllä 2000, ja aloin hoitaa sitä heti, kertoo Jenni Vainonen.

- Muutamaa vuotta myöhemmin sain vuokrata sen lomien ajaksi. Se teki tunteja vuoden 2005 alkuun ennen kuin siirtyi maalaistallille odottamaan varsomista.

Oripoika Wilho syntyi keväällä, ja Lotte astutettiin uudelleen. Jenni on käynyt koko ajan hoitamassa tammaa, vaikkei se enää olekaan ollut aktiivisessa ratsastuskäytössä.

- Lotte on opettanut minulle ratsastuksesta ja hevosenhoidosta kaiken sen, minkä tiedän, Jenni sanoo.

- Sen kanssa tekee kaikkea mielellään, se on niin kiltti. Ei minun tarvitse aina ratsastaa tai suorittaa, sillä hevosharrastus on paljon laajempaa.

Jenni on päässyt mukaan opettamaan varsoja, kuten totuttamaan niitä riimuun, jalkojen nosteluun ja ohjasajoon:

- Minusta on kiinnostavaa nähdä, millaisia varsoista tulee, miten ne kasvavat ja muuttuvat. Lotte on hyvä emä. On hauska seurata, miten se hoivaa ja ohjaa varsaansa.

Marjut Lemisellä on oppilaita kolmessa polvessa

Kun oppilas oivaltaa miten ratsastaessa pitää toimia, minä jätän hänelle vastuun ja vain muistutan, kiteyttää ratsastusopetuksen veteraani Marjut Leminen oman tyylinsä ytimen. Hän vakuuttaa, ettei ole koskaan 36 ammattilaisvuotensa aikana kyllästynyt opettamiseen, hevosiin, ratsastukseen tai asiakkaisiin.

On ääretön rikkaus löytää erilaisia ihmisiä, hevosia ja niiden yhdistelmiä, perustelee Maiju.

Mitä tulee tyttärestä, kun isä on ohjaaja ja äiti filmitähti? Äärettömän ujo, tietysti. Mutta ujo-us unohtui, kun legendaarinen hevosten ja ratsastajien kouluttaja, olympiaratsastaja ja Suomen ensimmäinen naisratsupoliisi Hertta Upari ehdotti, että Maiju ryhtyisi ratsastuksenopettajaksi.

- Minulla oli oma hevonen Ruskeasuolla. Opiskelin yliopistossa, mutta olin intohimoinen heppatyttö. aloitin Heikki Soraksen omistamassa Tapiolan ratsastuskoulussa 1969, Maiju muistelee.

Hän oli siellä seitsemän vuotta, joista kolme opiskelemaan alaa Englannissa ja Saksassa.

- Luojan kiitos siinä järjestyksessä! Englannissa selitettiin, miksi asiat tehdään kuten tehdään. Oivalsin, että kaikelle on jokin syy. Pilkoisin kaiken näkemäni osiin, ja teen niin yhä, perustelen oppilaille, miksi, mikä on motiivi. Saksassa, Münstersistä ja Warendorfissa, keskityttiinkin itse ratsastukseen, tehokkuuteen, suorittamiseen.

Aulangolta Kilon ja Uotilan tallille

Myöhemmin Maiju siirtyi Aulangolle, kunnes perusti oman tallin. Hän aloitti Kilossa, mutta vähitellen toiminta siirtyi kokonaan Nurmijärvelle, jonne hän perusti puolisonsa Harri Harion kanssa Klaukkalan ratsastuskoulun, Uotilan tallin. Puitteet ovat erinomaiset – ja mallikelpoisessa järjestyksessä suitsien otsapantaja myöten.

- Kuka on määrännyt, että tallilla pitää olla siivotonta, ihmettelee Maiju asetellessaan kukkavaasia toimiston pöydälle.

Koulun oppilaisa on jo kolmannen polven

ratsastajia. Pitkäaikaisimmat asiakkaat ovat seuranneet mukana Tapiolasta saakka. Tätä nykyä tuntiopetus on enimmäkseen Tiina Tarkkalan harteilla ja Maiju keskittyy valmentamaan.

Kun hänelle tulee uusi oppilas, hän erittelee, mikä on virheen perimmäinen syy:

- Se voi olla vaikka arkuus. Silloin odotan, kunnes oppilas luottaa minuun ja hevosiin, ennen kuin rupean korjaamaan.

- Opettajalla täytyy olla taito saada ihmiset ymmärtämään, millainen eläin satulan alla on. Hänen on myös tiedettävä, mitä varten pikkulapset, teinit ja aikuiset ratsastavat, koska kaikilla on erilainen motiivi.

Työtä - ja nuorisotyötä

Ratsastuskoulun pito on myös nuorisotyötä, jossa tulee vastaan niin huumeidenkäyttäjää kuin anorektikkoakin.

- Nuorilla on entistä enemmän paineita, he ovat myös avoimempia ja siksi haavoittuvampia, Maiju arvioi, mutta muistuttaa:

- Täällä meitä kaikkia yhdistää rakkaus hevosiin. Täällä ei ole titteleitä, ketään ei leimata. Silti teemme vahvaa psykologista työtä. Tallilla nuoret oppivat kestämään sen, että eivät välttämättä osaa, mutta uskaltavat silti yrittää.

Varsinainen hevosten hoito kuuluu henkilökunnalle. Tallilla saa oleskella vain aukioloaikana, jolloin aikuinen on aina paikalla. Sääntöjen pohjalla on tiukka turvallisuusajattelu, esim. kukaan ulkopuolinen ei mene karsinaan harjaamaan hevosta.

- Koska kyse on koulusta, puitteet pitää luoda sellaisiksi, että täällä oppii, ja se vaatii meiltä itseltämme koko ajan kovaa työtä, Maiju korostaa. Hevosenhoitajilta edellytetään vastuuntuntoa, tarmokkuutta ja aktiivista harrastusta sekä vanhempien hyväksyntää.

Mitä enemmän kokemusta ja näkemystä karttuu, sitä hiljaisemmaksi itse menen, Maiju Leminen tunnustaa. – Saan yhä ideoita ja oivalluksia oppilailtani. Voim myös aivan hyvin sanoa, että en tiedä.

Malttia!

Opetus painottuu kouluratsastukseen. Hevosista monet ovat tehneet komean kisauran, ja ne on koulutettu vaativalle tasolle saakka.

- Meidän hevoset ovat maratoonareita, haluan pitää ne hyvin ja kauan. Vanhin on nyt 27-vuotias, Maiju kertoo.

- Sallittakoon, että ne juoksevat nenä toisensa hännässä pienillä, mutta ne tekevät toisissaan osaavien oppilaiden kanssa.

Hän vierastaa vauhtia, temppeuilua tai asiakkaiden viihdyttämistä paljon kuvioita teettämällä. Sen sijaan hän painottaa ensimmäiset vuodet istuntaa ja keskittyy sen jälkeen tuntemisen opettamiseen – ratsastushan on tunnetusti riippuvaista siitä, mitä kypärän ja satulan välissä tapahtuu.

- Meillä venytellään, voimistellaan. Katson verryttelyssä istuntaa ja asentoa. Korostan malttia; meillä esitetään vasta, kun hevonen on siihen valmis, kun se fyysisesti ja psyykkisesti kykenee suorittamaan sille asetetut tehtävät. Asioista ei saa tehdä liian monimutkaisia. Ratsastajien on oivallettava itse, miten pienet avut riittävät.

Maijusta ratsastuskoulu on oikea paikka opetella kaikkea hevosenkäsittelystä istuntaan. Jos se tehdään huolellisesti ja ammattitaitoisesti, oppilailla ei ole tarvetta lähteä erillisille käsitteily- tai istuntakursseille. ♦

Kun hevoskuume iskee

Ratsastuskoulussa voi oppia hevosenomistajaksi

Hevosenomistajan on tiedettävä, mikä hevonen on: korsi-rehua syövä lauma- ja saalis-eläin, kiteyttää master-ratsastuksenopettaja Mika Malaska.

Jotta hän pystyisi kantamaan vastuun hevosesta, hänen täytyy hallita ruokinnan, eläinlääkinnän, kengityksen ja varustehuollon perusteet sekä ymmärtää kisa-, harraste- ja seurahevosien erot.

Paula Tervämäki muistuttaa, että hevosien selässä tulee aina hyvä mieli – ratsastuskouluhevostenkin, mutta niiden edessä on jono. Omasta hevosesta saa kaiken energian itselleen.

Mika korostaa, että hevosen täytyy olla koko perheen yhteinen harrastus, vaikka vanhemmat eivät ratsastaisikaan:

- Murrosiän ongelmia ei pidä hoitaa pois ostamalla hevonen, vaan vanhempien täytyy olla kiinnostuneita siitä, mitä lapsi tekee.

Vaihtoehtona vuokraus

Mika ehdottaa, että omaa hevosta halajava juniori kävisi alkuun tunneilla vaikka päivittäin. Vuokra- tai lainahevosien kanssa voi opetella

Omistajan on osattava mm. juoksupuolista, lastata, ottaa hevonen laumasta, taluttaa tarhasta tai laitumelta talliin, luettelee master-tason ratsastuksenopettaja Mika Malaska.

ottamaan vastuuta ja näkee, onko harrastuksella jatkuvuutta.

Hänen oppilaansa, kouvolalainen Jenni Okanen, 14, vuokraa 15-vuotiasta osaavaa ja virkeää Wili-ruunaa. Jennin äitikin on ratkaisusta innoissaan.

- Äiti maastoilee, minä menen koulua, esteitä, kisaan ja käyn tunneilla. Vastuu ei pelota, koska aina voi kysyä, aina neuvotaan, ja hevosen omistaja on kaikessa mukana.

Jenni vakuuttaa oppineensa etenkin ruokinnasta paljon, koska hän laittaa Wilin rehut valmiiksi. Hänen velvollisuuksiinsa kuuluu myös karsinan puhdistus.

- Vapaa-aikaa ei ole, mutta en minä sitä kaipakaan, Jenni sanoo.

Tuntihevonen omaksi

Mika hämmästelee, miksi Suomessa vierastetaan ajatusta hankkia juniorille ensimmäinen hevonen ratsastuskoulusta, jonka yksityistallissa se pidettäisiin.

- Juniori ja hänen perheensä oppisivat turvassa ympäristössä hoitamaan ja käsittelemään hevosta, hän perustelee. Parin-kolmen vuoden jälkeen koko perheelle on usein selkiytynyt, haluaako juniori jatkaa harrastusta ja millä tasolla, sekä hevosenpitoon liittyvät taloudelliset vaatteet:

- Hevoselle pitää pystyä takaamaan riittävä hyvinvointi. Jos juniorille ostetaan nuori hevonen, se vaatii ammattiratsuttajan. Opettaja tai

valmentaja tarvitaan viemään ratsukkoa eteenpäin, jotta harrastus pysyy turvallisena. Kengitykset pitää hoitaa ajallaan. Varusteet on huollettava, satula topattava.

Ostajan neuvonantajaksi sopii oma opettaja tai valmentaja, joka ymmärtää sekä ratsastajan että hevosen luonteen, löytää oikean parin toimimaan keskenään. Eläinlääkärin asia on tarkistaa hevosen terveydentila ja arvioida sen sopivuus aiottuun käyttöön.

Tallipaikka on alkuun viisainta hankkia ratsastuskoululta tai yksityistallilta, jolla on koko ajan saatavilla apua ammattikoulutuksen saaneelta ratsastuksenopettajalta. Huonoin vaihtoehto on viedä hevonen mummon navettaan. Vaikka se on ilmainen, se voi maksaa hengen.

Hevonen kimpassa

Johanna Rantanen omistaa puolet 5-vuotiaasta puoliveritammasta; toinen puoli on ratsastuskoulun.

- Olen koulutukseltani hevosenhoitaja, mutta minulla oli ollut 10 vuotta taukoa, kun ostin osuuden Siiristä. Nyt olen aikuinen, minulla on varaa panostaa itseeni, eikä vielä ole perhettä.

Johanna Rantanen hurauttaa oman hevospuolikkaan hankintaan ratsastettuaan tunnilla Siiri-tammalla. – Osaomistuksesta koituu taloudellista etua, koska maksan kaikesta vain puolet, hän huomauttaa.

– Vuokrahevosella saan ratsastaa tarpeeksi, sanoo Jenni Oksanen. Hän neuvottelee päivittäin omistajan kanssa Willen liikuttamisesta.

- Teimme tarkat kirjalliset sopimukset kaikesta, sillä yhteisomistajuutta ei voi jättää suullisen sopimuksen varaan.

Ammattitutkinnosta huolimatta Johanna sanoo olleensa alkuun epävarma. Hän on tyytyväinen, kun tukena oli ja on ammattitaitoinen tallihenkilökunta, joilta saa hoito- ja ratsutusapua.

- Valitsin tallin valmennusten ja tuntitoiminnan mukaan, koska haluan kehittyä ratsastajana. Arvostan SRL:n hyväksyntää, hevosten hyvää kuntoa ja tarhausmahdollisuutta. Muuten ulkoisilla puitteilla ei ole merkitystä.

Johanna myöntää, että työn teon ja tallilla käymisen lisäksi päivään ei muuta mahdu.

- Parisuhteelle on etsittävä aikaa, sillä tämä ei ole meidän yhteinen harrastus. Koska hevonen on elävä olento, etukäteen ei voi arvioida, miten kauan tallilla käynti kestää. Aikuisen on huomioitava sosiaaliset verkostot ja hyväksyttävä, että tämän harrastuksen vuoksi on karsittava muita menoja.

Ihan oma heppa

Niinisalolainen Paula Tervämäki rävyttää, että omalla hevosella ratsastava tärvää vain omaa rahaa ja oman maineen:

- Oman hevosen voi ottaa karsinasta ja lähteä metsään tai maneisiin silloin kun siltä tuntuu, ja sillä saa kävellä vaikka viisi viikkoa peräjälkeen, jos mieli tekee.

Paula on ratsastanut nuoresta, mutta nelisen vuotta sitten alkoi uusi aktiivivaihe, joka innokkaan tunneilla käymisen ja vuokrauskokemusten jälkeen päättyi ensimmäisen oman hevosen ostoon. Nyt hän on hankkimassa itselleen seuraavaa, tuntihevosta, jolla on ratsastanut usein.

- Jos hevosen pää ja kroppa kestää tunti-käytön, se on varmaan terve ja sietää minutkin. Olen kuullut todistajanlausuntoja sen luonteesta monilta ihmisiltä, jotka näkevät sen päivittäin.

Aikuiselle ihmiselle tallin ilmapiiri merkitsee paljon.

- Tämä on harrastus, joka rikkoo sukupuoli- ja sukupolvirajoja, Paula muistuttaa. - On hyvä merkki, kun tallilla kaikki tervehtivät toisiaan ja aikuiset ja nuoret ovat sovussa. Siitä, miten ja mitä henkilökunta keskenään puhuu, voi päätellä paljon.

Muitakin hyvän tuulen tallin mittareita Paula luettelee:

- Katsotaanko minuun, puhutaanko minulle, otetaanko minut mukaan yhteisiin jippoihin kuten valmennuksiin, mutta annetaan silti tehdä omia ratkaisuja; tullaanko auttamaan; ei lainailla luvatta toisten tavaroita; kohteleeeko tallipitäjä kaikkia asiakkaitaan samalla tavalla eikä puhu heistä selän takana toisille pahaa. ♦

HEVOSENJÄRKEÄ

Hevosia hyllyssä

On totta että jotkut ihmiset lukevat talvipakkasilla, toiset aina vain lomilla, jotkut iltaisin nukahtaakseen ja toiset saadaksesen ajan kulumaan hereillä. Tämän kesän helteet ovat sopineet oikein hyvin kirjahyllyjen järjestämiseen, ja kuka tahansa tietää mitä siitä seuraa. Jotkut kirjat sieppaavat haltuunsa koko ihmisen. Onneksi yli puolet kirjoista löysi uudet kodit ja lukijat muuton vuoksi, kirjat ovat painavaa muutettavaa. Nyt näistä säästetyistä yksi ja toinen pysäyttää kertomaan miksi tuntui tärkeältä juuri ne pitää omiana.

Aarteita ne ovat, varmaan arvokkaampia kuin mikään huonekalu, kun antiikkipiano ja isot kaapit ja kirjoituspöydät saivat jäädä menneisyyteen.

Antiikkiaarteeni hevoskirjahyllyssä on 1917 julkaistu Kaarlo Gummerus ja Axel Alftan: Hevoshoidon käsikirja. Takakannessa aarteen luonne paljastuu: "Maamme parhaiden asiantuntijain kirjoittama laava, täydellinen hevoshoidon ja kasvatuksen opas. Juurta jaksain teoksessa selostetaan tämän jaloimman kotieläimemme ruumiinrakenne, elintavat ja -tar-

peet, hevosten rotuvalinta, siitos ja kasvatusta, hoito sekä terveessä että sairaassa tilassa. Runsa kuvitus. Hinta 12 mk."

Kyllä sitä jahtasinkin aikanaan ja taisin antikvariaatteihin jättämieni kyselyjen vuoksi saada käsiini jopa kaksi kappaletta, toinen meni nyt ystävälle aarteeksi.

Mainio kirja, jonka voisi julkaista heti uudelleen samanlaisena. Eihän missään nykyajan oppaassa ole edes hevosleivän teko-ohjetta! Vaikka hevosen rooli viimeisen sadan vuoden aikana on muuttunut totaalisesti, tässä kirjassa olisi paljon sitä hevosmiestaitoa, joka on sukuvaihtuessa päässyt vauhdissa putoamaan kyydistä. Mitä jos laitettaisiin yhteistuummin vinkkiä WSOY:lle näköispainoksen saamiseksi, hevoset ansaitsevat entisaikojen arvostuksen, joka tuossa perusteoksessa kulkee mukana sivu sivulta.

Toisen aarteeni uutta tulemistä ei voi kenellekään vihjata, mutta 1933 julkaistu Tschiffely's ride – Ten Thousand Miles in the Saddle from Southern Cross to Pole Star lähtee kenelle tahansa lainaan, jos ylivertainen esitys ihmisen ja hevosen yhteistyöstä kiinnostaa. Etelä- ja Pohjois-Amerikan mantereilla kahden hevosen kanssa melkoisen ristiretken tehnyt englanninopettaja Tschiffely teki lähes kolmen vuoden ratsastuksestaan artikkeleita National Geographic -lehteen. Hevoset olivat Espanjasta 1535 Argentiinaan tuotujen ratsujen villiintyneitä jälkeläisiä, creoleja, uskomattoman kestäviä ja vaatimattomia. Pinto Mancha oli retken alkaessa 16 ja kahvinvärinen Gato 15, molemmat aiemmin intiaanipäällikön hevosina tottuneet tuhannen mailin yhtämittaisiin ratsastuk-

siin. Kirja on hevosystävälle täynnä taikaa. Uskaltaisiko nykyajan ihminen luottaa kahteen hevoseen tuommoisen matkan ja ajan? Vaikka on satelliittipaikannusta ja kännykkää, onko enää seikkailumieltä ja rohkeutta? Tv-sarjat, joissa ihmiset mukamas kokevat kovia seikkaillessaan median keksimissä oloissa, ovat kalpea aavistus ratsastuksesta läpi kahden mantereen. Yksi ihminen ja kaksi hevosta luonnon armoilla, vaistojaan varassa, ei mitään tuotantotiimiä ja filmiryhmää tekemässä dokumenttia, vain kynä ja paperia ja luja luottamus haaveen toteutumiseen.

Uudempi aarre on Ranskassa 2003 julkaistu Archives du Cheval, jonka takakannessa on Pariisin vossikkakuskien, hevosmiesten ja hevosenhoitajien pukeutumisohjesääntö vuodelta 1867. Kuvat ovat piirroksia ja historiallisia valokuvia ja ensimmäinen luku kertoo niminomaan 1900-luvun alun hevosajureista Pariisissa, kun kuskien ilmainen mutta vaativa koulu aloitti toimintansa. Kuskeja tarvitsivat rikkaat vaunuineen, kaupungin omnibusit kuljivat parivaljakolla. Hevoset hoitivat kaikki kuljetukset ennen autoja. Autot siirsivät hevosen tieltään hyvin hitaasti ja hienolta näyttää komea musta hevosambulanssi vuodelta 1925, jolloin hevosia oli liikenteessä Pariisissa vielä 15 000.

Upea kirja, mutta se ei haalista suomalaista vuosisadan hevoshistoriaa. Helsingin Ratsastavan poliisin toiminnasta 1882-1982 tehty juhla-kirja on kotimainen aarre hevoshyllyssä.

uma.aaltonen@elisanet.fi